

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Εν τῷ λαῷ ὑπάρχει ἕνα
δαίτη πῶς δὲ φοβᾶται τὴν
ἀλήθεια — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φου-
κοῦς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'. ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 21 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1910 ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2 ΑΡΙΘΜΟΣ 384

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- «ΑΚΡΟΠΟΛΗ». Μιστριωτομασκαρχαλήκια.
- ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΡΒΟΓΑΝΗΣ. Μουσικὲς ἐβγένειες.
- ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΒΡΙΑΔΗΣ. Ἀραβωνιαστῆς.
- ΓΡΑΜΜΑΤΑ γιὰ τὸν ἄ' Ἀπέθαντο» (Κ. Παλαμᾶς—
Α. Ἐφτάλιωτης).
- ΔΕΛΤΙΟ τῆς Φοιτητικῆς Συντροφίης». Ἀρ. 1.
- ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες τοῦ Γερο-
δῆμου (συνέχεια).
- ΜΕΛΙΩ. Τῆς νύχτας.
- ΜΟΙΡΙΤΑ. Βιβλιογραφία (Neugriechische Erzählun-
gen).
- Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Μία ἀπόκριση (συνέχεια).
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ* ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Α'
ΣΤΟ ΓΙΟΦΥΡΙ

Τώρα καὶ μπρὸς ἢ δουλειά μας πρέπει νὰ γίνῃ
σοβαρὰ καὶ συλλογιμένα, γιὰ τὸ σοβαρὸς εἶναι καὶ ὁ
σκοπὸς τοῦ μυστικοῦ αὐτοῦ ταξιδίου. Ἴσως, ἀπὸ τὴν
πολλή τὴ λαχτάρω νὰ δουλέψουμε τίμια καὶ προσε-
χτικὰ, σκοντάψουμε καὶ μείνουμε μὲ τὴ λαχτάρω μας
μοναχῇ. Ἴσως, ἀντὶς νὰ ξυπνήσουμε μερικὸς, τοὺς
κοιμίσουμε ἀκόμα πιὸ βαθύτερα. Ἴσως, ἀντὶς νὰ μᾶς
πονέσουν, ποὺ εἴμαστε καὶ μετὶ αἵμα τους, θυμώσουν
καὶ μᾶς ρίξουνε στὴ φωτιά. Αὐτὰ ἔλα μπορεῖ νὰ γί-
νουνε· μὰ δὲν πρέπει καὶ νὰ μᾶς παίρνουν τὸ θάρρος.

Φίλε μου, συμφωνᾶς πῶς πρέπει ὁ καθένας μας νὰ
κάμῃ ἔτι, μπορεῖ γιὰ τὸν τόπο του; Ἄ συμφωνᾶς,
κόπιασε. Ἄς μὴ χάνουμε τὸν καιρὸ μας, ἄς ἀφι-
νουμε τοὺς δασκάλους καὶ ἄς μᾶς γράφουν προσίμια.
Ἴσως στὴν Πόλῃ θὰ πᾶμε. Σὰν τὸ Φρίξο καὶ σὰν
τὴν Ἑλλῆ θὰ πετάξουμε, καὶ θὰ βρεθοῦμε πᾶς στὸ
γιοφύρι. Ἄς μὴ σταθοῦμε στὸ δρόμο, ἀποκάτω μας
ἄς μὴ δοῦμε. Θὰ ζαλιστοῦμε, καὶ θὰ πέσουμε μὲς
στὴ θάλασσα. Ἄς περάσουμε πεταχτὰ τὶς χιλίες
ἀερογιαλιές ποὺ ἔχουν κατιτίς νὰ ψυθιρίζουν ἢ κα-
θεμιὰ τους. Ποιὰ νὰ πρωτακούσουμε, καὶ σὲ ποιὰ νὰ
καθίσουμε νὰ θυμηθοῦμε τὶς παλιές τὶς δόξες, τὰ
παλιὰ τὰ πάθια! Τὸ ἴδιο σὰ νὰ ζητᾶμε νὰ μετρή-
σουμε τὰ χαλίγια της. Δύσκολη, δύσκολη δουλειά!
Τρέμω ποὺ τὰ συλλογιόμην μοναχᾶ. Ἀκόμα δὲ
γεννήθηκε τὸ πουλὶ ποὺ θὰ μᾶς τὴν τραγουδήσῃ τὴν
ἱστορία μας. Πολλοὶ μᾶς τὴν τσαμπούνισαν, ἄλλοι

* Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 353.

τὴν φάλανε σὰ χερουδικό! Μὰ κανένας ἀκόμα δὲ
μᾶς τὴν κελάδῃσε σὰν τὰηδόνι.

Ἦρθαμε καὶ ἀπὸ τὸν τηλεγράφο γληγορότερα. Τί-
ποτις δὲν τὸν ξεπερνᾶει στὴ γληγορότατα τὸ νοῦ, σί-
νει μονάχα νὰ θέλῃ νὰ τρέξῃ ὁ νοῦς. Δὲν πῶς καὶ
τὸ φῶς πολὺ γλήγορα τρέχει. Αὐτὸ δὲν τὸ πολυ-
πιστεύω. Δυὸ χιλιάδες χρόνια ἔκαμε νὰ τρέξῃ ἀπὸ
τὴν Ἀνατολή στὴ Δύση, καὶ Θεὸς τὸ ξέρει πόσα
θὰ περάσουν ὥσπου νὰ ξαναγυρίσῃ τὸ φῶς στὴν
Ἀνατολή!

Πές μου ἂν τὸ εἶδες ποτέ σου τέτοιο κακό! Ἐκεῖ
ποὺ γλεντίζαμε βράδυ βράδυ μὲ τὶς χωριατοπούλες,
νὰ βρεθοῦμε μέρα μεσημέρι πάνω σ' αὐτὸ τὸ δαιμο-
νογέφυρο, ποὺ λὲς καὶ πηγαινοφέρνει κολασμένους
ἀπὸ τὸν ἀπάνω κόσμον στὸν κάτω, μόνο ποὺ ἐδῶ
εἶναι κάτω κόσμος καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ τὶς μεριές! Τί
φωνές καὶ τί θόρυβος! Ὅλες οἱ γλώσσες ποὺ μίλη-
σε μάννα σὲ παιδί ἀπὸ τὶς τέσσερις ἄκρες τῆς
Ἀνατολῆς βουίζουσε γύρω μας.

Ἄς προσέχουμε ἑμᾶς. Τίποτις δὲν ἔχουμε νὰ
μᾶς τσαλαπατήσουν οἱ Ἀτλάντοι ἐκεῖνοι ποὺ περ-
πατοῦν τέσσερις τέσσερις μὲ τὶς μανέλλες στοὺς
ὄμους, καὶ μὲ θεόρατη μπάλλα κρεμασμένη στὴ
μέση σὰν καλαθάκι. Εἶναι ἕνας κ' ἕνας Ἀρμενη-
δες αὐτοὶ ποὺ κοιτάζεις. Ἄν ἔχῃς καπέλλο, βγάλ'
το. Ἄ φορᾶς φέσι, σκύψε καὶ φίλησε τὰ βρώμικα
πόδια τους. Πάρ' ἕνα κουρέλι ἀπὸ τὰ παλιόρουχά
τους, καὶ κράτα το φυλαχτὸ, γιὰ τὴν ἀπὸ φυλὴ
ποὺ ἄρχισε νὰ φουσκῶνῃ ἡ καρδιά της. Νὰ ξεσκᾶσῃ
γυρεύει τὰ κόκκαλά του τοιμάζεται νὰ σπείρῃ στὰ
ἔρμα του τὰ βουνά, τὰ κόκκαλα, ποὺ αὐτὰ μοναχᾶ
βγάζουν καὶ θρέφουν τᾶγιο τὸ δέντρο.

ΣΗΜ. Αὐτὲς οἱ φυλλάδες πρέπει νὰ γράφηναν
κατὰ τὰ 1889—90. Ἐξῆ χρόνια κατόπι σπάροθησαν
τὰ κόκκαλα ποὺ λείει ὁ Γεροδῆμος. Μὰ θὰ φυτρώ-
σῃ ἄραγες ἀπάνω τους τᾶγιο τὸ δέντρο;

Β'

ΕΘΝΙΚΕΣ ΙΔΕΕΣ

Γύρισε τὸ πρόσωπό σου κατὰ τοὺς τέσσερις μι-
ναρέδες ποὺ στέκονται τριγύρω σὲ κείνον τὸ θεό-
ρατο τὸν τροῦλλο, νὰ σοῦ πῶ ἕνα παραμυθάκι.

Εἶτανε μιὰ φορὰ ἕνας φρόνιμος βασιλιάς. Ἴσως
τὸ φάντασμα τοῦ τριγυρίζει ἀκόμα ἐκεῖ ἀπάνω μαζὶ
μὲ χιλίους ἄλλους πορφυροστόλιστους βουρκολάκους·
καὶ αὐτὸς ὁ φρόνιμος ὁ βασιλιάς εἶχε τόση γνῶση, ποὺ
δὲν ἤξερε πῶς νὰ δοξάσῃ τὸ Θεὸ γιὰ τὴν πολλή
τὴ γνῶση ποὺ τοῦ ἔδωσε, καὶ σὰν ἔχτισε δὲ θυ-
μοῦμαι πόσες κατοστὲς ἐκκλησιᾶς, καταπιπίστηκε καὶ
αὐτὴ τὴν ξακουσμένη τὴν ἐκκλησιὰ τῆς Ἀγιά-
Σοφίης.

Εἶναι, φίλε μου, νὰ τὴ βλέπῃς αὐτὴ τὴν ἐκ-
κλησιὰ καὶ νὰ ραγίξῃ ἡ καρδιά σου, γιὰ τὸν κό-
σμο δὲ στάθηκε ἀπ' αὐτὴν πιὸ τρομερότερη εἰρωνεία.

Οἱ κλασικοὶ μας οἱ προγόνοι εἶχαν ἀμέτρητα
«τεμένη» τῆς Ἀφροδίτης, τοῦ Βάκχου, τῆς Ἀθηνᾶς,
γιὰ τὴν ἄγαπούσανε καὶ τὰ τρία· καὶ τὴ γυναῖκα,
καὶ τὸ κρασί, καὶ τὴ γνῶση. Οἱ Βυζαντινοὶ μας οἱ

προγόνοι, ποὺ ἀπ' ἔλα πιώτερο ἀγαπήσανε τὴν ἀνο-
ησία, μήτε μισὴ κολόνα δὲν τῆς στήσανε· μόνο
πηγαίνουνε καὶ στήνουν αὐτὸ τὸ θεόρατο μνημεῖο
τῆς «Θείας Σοφίης»! κ' ἡ «Θεῖα Σοφία» τοὺς παί-
δεψε ἀλύπητα γιὰ τὴ μεγάλη αὐτὴ τους τὴν ταρ-
τουφιά! Μήτε στιγμή δὲν κατέθηκε νὰ τοὺς βάλῃ
γνῶση*) μόνο πῆγε στὸν Κίσαβο, στὴ Μάνη, καὶ
σ' ἄλλα βουνά, κ' ἔστησε κει τὴ φωλιά της σὰν
οὐράνιος αἰτὸς, καὶ φύλαγε τὴν ὥρα νὰ κατέθῃ στοὺς
κάμπους καὶ νὰ βλογήσῃ τὴ Ρωμισούνη.

Σὰν περάσανε χρόνια καὶ χρόνια, καὶ γκρεμῆ-
στηκε ὁ μαρμαρένιος ὁ θρόνος ποὺ κάθισε καὶ καμα-
ρώνουνταν ἡ «Ἀνοησία», σὰν πλάκωσε τὸ μεγάλο
τὸ κακὸ ποὺ μαζεύουνταν ἀπ' ἔξω σὰν πλημμύρα
ποὺ τίποτις δὲν τὴ σταματοῦσε, ἔτρεξαν τότες ὅσοι
πιστοὶ στὴν Ἀγιά Σοφιά νὰ γλυτώσουν. Τὸ θαρροῦσαν
ἀκόμα πῶς εἶταν ἡ «Σοφία» κρυμμένη κάτω ἀπὸ
κείνους τοὺς θόλους! Ποῖός νὰ μὴ δακρύσῃ, νὰ συλ-
λογιστῇ μονάχα τὴν πίστη τοῦ βασανισμένου ἐκείνου
λαοῦ! Ποῖός νὰ μὴν ἀπορέσῃ ποὺ δὲν ἔκαμε ἀλη-
θινὰ ὁ Παντοδύναμος θᾶμα νὰ γλυτώσῃ τὶς χιλιάδες
τῶν χιλιάδων ποὺ δὲν ἔφταιγαν οἱ κακότητες, γιὰ τὴν
τοὺς πλάνευαν ἀρχοντάδες καὶ δασκάλοι καὶ αὐτοὺς
ἀπὸ χίλια χρόνια καὶ δῶθε! Σὰν τ' ἄρνιὰ στὸ μαντρί
τοὺς βρήκε ὁ λύκος. Δράμα, ποὺ νὰ λιώνῃς στὸ
μυρολόγι!

Τί εἶναι ποὺ μᾶς κάνει καὶ τὴ βλέπουμε τὴν
Ἀγιά Σοφιά καὶ ὄνειρευόμαστε μεγάλες ἰδέες, ἀ-
κόμα δὲν τὸ χῶρεσ' ὁ νοῦς μου. Στόμα νὰ εἶχε νὰ
μᾶς μιλήσῃ ὁ τροῦλλος ἐκεῖνος, ποὺ ἔλα τὰ εἶδε, τί
θὰ μᾶς ἔλεγε! Τί κατάρεις δὲ θὰ ξεφώνιζε στὰ φαν-
τάσματα ποὺ γυρίζουν ἐκεῖ ἀπάνω! Τί παρακάλλια
στοὺς ζωντανούς ἐδῶ κάτω, νὰ τὸν γκρεμίσουνε,
νὰ μὴν τ' ἀφήσουν ἀνωφέλῃτο τὸ μολύδι του, ἴσως
κ' ἔτσι συχωρεθοῦν τὰ μεγάλα τὰ κρίματα ποὺ τὶς
ἔφεραν τὶς μεγάλες τὶς συφορές.

—Μολύδι! τί λόγο ξεστομίσεις, θὰ μοῦ πῆς.

... Ὅχι, δὲ θὰ μοῦ τὸ πῆς ἐσὺ αὐτό! Τὸ ξέρεις
ἐσὺ τὸ κρύφιο τὸ βοτάνι ποὺ δυναμώνει νοῦ καὶ καρ-
διά, καὶ μπόδια ὀμπρός του δὲ βλέπει. Εἶδος λη-
σμονοδότανο εἶναι καὶ αὐτὸ, γιὰ τὸ σὲ κάνει καὶ λησμο-
νᾶς—τὸ ἐγὼ σου.

Τὸ ἐγὼ στέκεται μέσα στὴν καρδιά τοῦ Ρωμοῦ
πιὸ ἀψηλὰ ἀπὸ τοὺς θεόρατους αὐτοὺς μιναρέδες.
Τὶς βλέπεις ἐκεῖνες τὶς ἀμέτρητες τὶς στέγες κατὰ
τὸ Φανάρι, τὸ Σιούταρι, ὅπου καὶ ἂ ρίξῃς ματιά;
Καθεμιὰ τους σκεπάζει καὶ ἀπὸνα ἐγὼ. Αὐτὸ τὸ ἐγὼ
τίποτις ἄλλο δὲ συλλογιέται μέρα καὶ νύχτα παρὰ
τὴν πέτσα του. Πᾶς νὰ τὴν καλοθρέψῃ, καὶ πῶς
νὰ τὴ φυλάγῃ ἀπὸ κάθε κακό. Βήχει ὁ Χαμί-
της; Ἀνατριχιάζει ἡ πέτσα. Μιλᾶ κανένας γιὰ
τὶς μεγάλες τὶς θυσίες ποὺ χρειάζονται τὰ μεγάλα
τὰ καλά; Ἡ πέτσα τρέμει. Μιλήσῃ του γιὰ τὰ γλυκὰ
τὰ φαρᾶκια ποὺ βγάζει τὸ στενὸ, δὸς του δυὸ τρία
καλὰ σαράφικα μαντάτα, πές του πῶς ἢ δαῖνα

*) Ἄ ζοῦσε σήμερον ὁ Γεροδῆμος καὶ τὰ λέγαμε, θὰ
τὸν καταπεθῆκε, θαρρῶ, πῶς ἄδικα τοὺς ἔκρινε τοὺς πολὺ
παλιούς Βυζαντινοὺς. Αὐτὰ ἔπρεπε νὰ τὰ πῆ γιὰ τοὺς με-
ταγενέστερους, καθὼς δὲ καὶ τοὺς τὰ λείει παρακάτω.

Α. Ε.